

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СФЕРИ КООПЕРАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЇХ В УМОВАХ КОЛЕДЖУ

Висновки. Використання традицій народної педагогіки у освітній практиці в умовах модернізації утверджує розбудову системи освіти на етнокультурній основі, на принципі єдності національного, міжнародного і загальнолюдського, що дозволить вихованцеві відчутти приналежність до свого народу і, водночас, усвідомити себе громадянином країни й суб'єктом світової цивілізації і відповідає основній меті модернізаційних процесів в освітній практиці України.

1. Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичний та етнорелігійнознавчий аспект / Г. Лозко. – К.: В-во "Артек", 2001. – 304 с.

2. Падалка О. *Козацька педагогіка* / О. Падалка // *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – С. 403 – 404.

3. Пінчук Є. *Модернізація української системи освіти як теоретико-філософська і практична проблема: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.10* / Є. Пінчук; НАПН України, Ін-т вищої освіти. – К., 2010. – 33 с.

4. Стельмахович М.Г. *Українська народна педагогіка: Навчально-методичний посібник* / М. Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1996. – 286 с.

5. Усатенко Т. *Народна педагогіка* / Т. Усатенко / *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – С. 544 – 545.

6. Ушинский К.Д. *О народности в общественном воспитании* // К.Д. Ушинский. *Собрание сочинений: В 11 т. – Т. 2.* – Москва – Ленинград: Изд. Акад. пед. наук РСФСР, 1948. – С. 69 – 167. – 655 с.

7. Янів В. *Українська вдача і наш виховний ідеал* / В. Янів // *Нариси до історії української-етнопсихології*. Упоряд. М. Шафовал. – 2-ге вид. – перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 341 с.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2014

УДК 378.03

Світлана Стеблюк, викладач Мукачівського кооперативного торговельно-економічного коледжу

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СФЕРИ КООПЕРАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЇХ В УМОВАХ КОЛЕДЖУ

У статті сформульовано поняття "педагогічна умова", визначено сукупність педагогічних умов, що сприяють економічній підготовці майбутніх молодших спеціалістів сфери кооперації у коледжі, та запропоновано шляхи їх реалізації.

Ключові слова: економічна підготовка, педагогічна умова, сфера кооперації, педагогічно орієнтований творчий простір, квазіпрофесійна діяльність, позааудиторна робота.

Літ. 8.

Светлана Стеблюк, преподаватель Мукачевского кооперативного торгового-экономического колледжа

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ МЛАДШИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СФЕРЫ КООПЕРАЦИИ И РЕАЛИЗАЦИЯ ИХ В УСЛОВИЯХ КОЛЛЕДЖА

В статье сформулировано понятие "педагогическое условие", определена совокупность педагогических условий, которые способствуют экономической подготовке будущих младших специалистов сферы кооперации в колледже, и предложены пути их реализации.

Ключевые слова: экономическая подготовка, педагогическое условие, сфера кооперации, педагогически ориентированное творческое пространство, квазипрофессиональная деятельность, внеаудиторная работа.

Switlana Steblyuk, Lecturer of Mukachiv Cooperative Trade and Economic College

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF ECONOMIC TRAINING OF FUTURE JUNIOR SPECIALISTS IN THE SPHERE OF COOPERATION AND THEIR REALIZATION IN A COLLEGE

The "pedagogical condition" concept has been formulated in the article, the set of pedagogical conditions facilitating the economic training of future junior specialists in the sphere of cooperation has been defined, the ways of their implementation have been proposed.

Keywords: economic training, pedagogical condition, the sphere of cooperation, educationally oriented creative space, quasiprofessional activities, extracurricular work.

Постановка проблеми. Економічна підготовка майбутніх молодших спеціалістів є невід'ємною складовою

сучасної системи вищої освіти в Україні, що забезпечує готовність їх до професійної діяльності, у сфері кооперації зокрема. У Концепції

розвитку економічної освіти в Україні розкрито сутність економічної освіти та акцентується увага на посиленні економічної підготовки майбутніх фахівців. Особливості змісту професійно-економічної освіти обумовлюються вимогами до її кінцевого результату – формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості, для якої професійні знання, уміння, навички і їх постійне оновлення становлять основу самореалізації в економічній сфері суспільства.

Процес економічної підготовки майбутніх спеціалістів буде проходити більш ефективно за ґрунтування і реалізації певних педагогічних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення педагогічних умов розглядалася низкою науковців (В. Андреев, Ю. Бабанський, О. Богущкий, К. Костюченко, А. Орлов, В. Стасюк та ін.). Дослідження показує, що у науково-педагогічних джерелах мають місце різні підходи до виокремлення педагогічних умов в залежності від напрямів дослідження. Серед педагогічних умов названі такі: зорієнтованість навчально-виховного процесу на моделювання діяльності менеджера; проблемність змісту навчання та його розгортання в діяльності з виконання навчальних завдань; стимулювання відповідальності за прийняті рішення; оптимальне співвідношення між виконавською діяльністю та діяльністю в ролі лідера малої групи; поширення дії моделі формування професійної відповідальності на переддипломну практику як особливу форму навчальної діяльності [6, 17]; забезпечення взаємозв'язку навчального матеріалу фундаментальних економічних дисциплін зі змістом господарської діяльності підприємств, надання спрямованості фундаментальної економічної освіти на формування в студентів мотивів до оволодіння професійно значущими знаннями та вміннями; наближення процесу підготовки студентів до практичної діяльності [3, 13] та інші.

Аналіз досліджень показав, що виділені педагогічні умови мають спільне підґрунтя – особистісно орієнтований підхід у навчанні, оновлення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців, науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу, підвищення пізнавального інтересу до професійної самореалізації та інші. Проте педагогічні умови економічної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сфери кооперації досліджені недостатньо.

Метою статті є визначення педагогічних умов економічної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сфери кооперації та шляхи реалізації їх у навчально-виховному процесі коледжу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науково-педагогічній літературі педагогічні Молодь і ринок №9 (116), 2014

умови визначаються, як обставини, що сприяють проявам педагогічних закономірностей [8, 4]; сукупність змісту, форм, методів, прийомів, які сприяють цілісному педагогічному процесу професійної підготовки фахівців [5, 7]; реалізація педагогічних технологій [2, 4].

Стосовно проблематики нашого дослідження, зміст поняття “педагогічні умови” є багатоаспектним і включає в себе сукупність обставин, що сприяють підготовці висококваліфікованого молодшого спеціаліста сфери кооперації та зумовлені сукупністю зовнішніх і внутрішніх факторів навчально-виховного процесу, від реалізації яких залежить рівень економічної підготовки.

У процесі дослідження нами визначено наступні педагогічні умови.

1. Створення у навчальному закладі педагогічно орієнтованого творчого простору

Для реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті важливо, щоб на заняттях в коледжі домінував творчий навчально-виховний процес. Визначена нами умова дала можливість створити позитивну мотиваційну основу одержання економічної освіти в умовах коледжу сфери кооперації. Реалізація здійснювалася завдяки створенню позитивного емоційного фону, умов для самопізнання та ініціативності майбутніх фахівців, з-поміж яких: активізація пізнавальної і навчально-творчої діяльності, здатності особистості до рефлексії. В основу були покладені дидактичні принципи наочності, емоційності, свідомості та активності навчання, усвідомленої перспективи.

Педагогічно орієнтоване творче середовище досягалося завдяки застосуванню інтерактивних методів навчання та впровадженню завдань, спрямованих на розвиток поняттєвого, креативного та дивергентного мислення студентів.

На лекційних заняттях, крім методу лекції, нами застосовувався проблемно-пошуковий діалог у поєднанні з методом образного бачення (із використанням інформаційних технологій), “мозкова атака” та ін. Метод проблемно-пошукового діалогу із застосуванням інформаційних технологій навчання дав можливість викладачу поставити проблему, в діалозі з’ясувати зміст і узагальнити. Методи “мозкової атаки”, “асоціативного куща” активізували творчу думку студентів, розвивали гнучкість мислення. Нами підбиралися такі завдання, зміст яких спонукав кожного студента запропонувати власну ідею, що сприятиме формуванню готовності до інтелектуального ризику.

На практичних та семінарських заняттях мали місце інтерактивні, проектні методи навчання. Наведемо фрагменти окремих практичних, семінарських занять.

Тема практичного заняття “Аналіз витрат на

виробництво” (дисципліна “Економічний аналіз”).

III. Практична частина
(метод “Дерево рішень”)

Викладач. Ви отримуєте зразок “Дерева рішень” для розв’язування задачі. Суть проблеми в тому, що необхідно провести аналітичне дослідження витрат на одну гривню продукції, сформулювати висновки про результати впливу факторів на відхилення за рівнем витрат. Продумайте варіант рішення у групах, обміняйтеся думками і здійсніть пофакторний аналіз.

Спостереження за діяльністю студентів показало, що вони активно включилися в навчальну діяльність, намагалися визначити основне у розв’язку задачі і, методом індукції, знаходили кінцевий результат.

Семінарське заняття на тему “Бізнес – план, його структурні елементи” (дисципліна “Основи бізнесу”)

III. Систематизація знань, умінь і навичок
(метод проектів)

Викладач. Вашим завданням було скласти бізнес-проект на тему “Моя стратегія”. Ваш проект виконувався за таким планом: постановка проблеми; постереження за роботою торговельного підприємства своєї місцевості та збір інформації; висунення гіпотез успішного товарообороту; виконання проекту; презентація проекту.

Студенти читали розробки бізнес-проектів, аналізували їх, взаємооцінювали відповіді. Підкреслимо, що презентація студентських проектів передбачала застосування комп’ютерних технологій, що дало можливість краще зрозуміти вивчену тему.

У склад технологічної практики було введено в дію віртуальні підприємства “Кооператор” та “Орбіта”, що дало можливість студентам творчо віднестись до майбутньої професійної діяльності. Віртуальна практика проходила у формі навчально-виробничого тренінгу, що передбачав прийняття рішень студентами з питань менеджменту, бізнес-планування, економіки, фінансів, бухгалтерського та податкового обліку, маркетингових досліджень та виконання службових обов’язків на окремих робочих місцях імітаційних підприємств. Проходячи тренінг, студенти мали можливість поглибити своє розуміння умов діяльності конкретного підприємства, оволодіти навичками та вміннями виконання завдань та обов’язків окремих функціональних підрозділів і фахівців, поділитись думками між собою. Робота проводилася в творчих підгрупах під керівництвом викладача із застосуванням інформаційних технологій навчання.

2. Насичення квазіпрофесійною діяльністю змісту дисциплін економічного спрямування.

На сьогодні квазіпрофесійна діяльність набуває широкого застосування в економічній підготовці майбутніх молодших спеціалістів. Сутність квазіпрофесійної діяльності полягає в моделюванні або відтворенні умов чи ситуацій у майбутній професійній сфері.

У практиці економічної освіти, на думку О. Аксьонової, [1, 129] найбільш відомі: ділові ігри, тренінги, аналіз ситуацій, розробка колективних проектів у малих групах, методика колективного планування курсу, організаційно-діяльнісні ігри тощо.

Упроваджуючи експериментальну методику, ми виходили з того, що ділова гра повинна включати складові: мотивацію, зміст, умотивований професійною діяльністю, умови, внутрішню установку учасників на оволодіння уміннями, змодельовану ігрову ситуацію, яка наближена до реальної, аналіз. Нами було проведено низку ділових ігор, наведемо приклад однієї з них:

Ділова гра “Сучасний керівник”.

Мета: закріпити, узагальнити та систематизувати теоретичні знання з теми “Управлінські рішення”, обґрунтувати значення управлінських рішень в діяльності керівника, виховувати у майбутніх спеціалістів почуття відповідальності.

Правила проведення гри. Група студентів умовно ділиться на керівника, трьох заступників його та на відділи: маркетинговий, економічний, збуту. Директор підприємства поставив завдання на адміннаradі щодо вивчення можливостей підприємства з метою розширення ринку збуту продукції. Після обговорення кожен відділ представляє директору свої пропозиції. В процесі діалогу приймається оптимальне рішення.

Ділова гра дала можливість студентам сформулювати вміння моделювати діяльність сучасного керівника та з’ясувати особливості прийняття індивідуальних та групових рішень. У процесі імітації ігрового експерименту досліджувалися мотиви прийняття рішень, виділялися лідери, оцінювалися можливості та наполегливість учасників гри у обстоюванні власної думки.

3. Створення сприятливого адаптаційного середовища.

Створення сприятливого адаптаційного середовища здійснювалося нами за двома напрямками: 1) запровадження факультативного курсу з економіки “Шанс” в загальноосвітніх навчальних закладах; 2) удосконалення навчально-виховного процесу на адаптаційно-корекційному етапі в процесі навчання в коледжі. Нами розроблена програма факультативного

курсу з економіки “Шанс”, що пропонувалася для використання в системі шкільної освіти для учнів 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, і проведена з метою профорієнтаційної роботи.

Подаємо види робіт на одному із занять – “Стежками економічних задач”:

1. Розминка “Економічна лото-забава”;
2. Гра “Економічний пугівник”;
3. “Економічний хокей” (гра між командами);
4. “Один за всіх. Бій капітанів”;
5. “Чорний ящик” (який продукт захований?);
6. “Нумо, дівчата. Задача”;
7. “Бюджет країни”.

Даний вид заняття зацікавив учнів різними видами робіт, формував навички аналізу показників, покращив рівень мотивації до навчання, позаяк на питання “Кому з вас сподобалося це заняття?” – 99% учнів відповіли позитивно.

Адаптаційна робота набувала свого змісту на першому курсі навчання у коледжі. На заняттях з дисциплін різних циклів нами застосовувався метод стимулювання студентів до навчальної діяльності-створення ситуацій успіху у навчанні. В позааудиторній діяльності мали місце індивідуальні бесіди зі студентами, диспути, вечори економічного спрямування тощо.

4. Упровадження в практику виховної роботи активних методів формування економічної культури та стимулювання позитивної поведінки.

Економічне виховання молодших спеціалістів економічних спеціальностей передбачає здійснення виховного процесу під час вивчення теоретичних дисциплін, практичного навчання та у позааудиторній роботі.

Для реалізації педагогічної умови взяті принципи народності, цілеспрямованості, демократичності, природовідповідності, гуманізації, єдності виховання і життєдіяльності, культуровідповідності, суспільної спрямованості.

Ефективність економічного виховання молодших спеціалістів нами забезпечувалася включенням студентів в різні види діяльності, серед яких трудова; максимальним використанням викладачами можливостей навчально-виховного процесу у коледжі шляхом установлення міжпредметних зв'язків; визначенням змісту, форм і методів позааудиторної роботи.

Серед позааудиторних заходів мали місце: економічні диспути: “Переваги ринкової економіки”, “До проблеми заощадження”, “Етика сучасного бізнесу” та інші; бесіди на виховних годинах “Культура телефонної розмови”, “Якості сучасного фахівця”, “Сторінками економічних

видань” та інші; вечори відпочинку на економічну тематику; круглий стіл з майбутніми роботодавцями.

До круглого столу запрошувалися керівники та працівники обласної та районних споживчих спілок. Розмова велася діловим мовленням і була спрямована на можливість майбутнього працевлаштування. Наше спостереження показало, що проведення таких заходів є ефективним.

Висновки. Таким чином, запропоновані нами педагогічні умови сприяють якісній підготовці молодших спеціалістів сфери кооперації, оскільки зумовлюють підвищення мотивації до навчання, до професійної діяльності, покращення якості знань та рефлексії в умовах коледжу.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні форм контролю у процесі викладання дисциплін економічного спрямування.

1. Аксьонова О.В. *Методика викладання економіки. Навч. посібник / О.В. Аксьонова.* – К.: КНЕУ, 1998. – 280 с.

2. Бабанский Ю.К. *Интенсификация процесса обучения / Ю.К. Бабанский.* – М.: Знания, 1987. – 186 с.

3. Зінченко В.О. *Формування професійної спрямованості студентів економічних спеціальностей на початковому етапі навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / В.О. Зінченко.* – Луганськ, 2008. – 20 с.

4. Костюченко К.Є. *Педагогічні умови формування раціонально-критичного мислення у майбутніх учителів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / К.Є. Костюченко.* – Кіровоград, 2011. – 20 с.

5. Назарова О.Л. *Новые информационные технологии в управлении качеством образовательного процесса в колледже / О.Л. Назарова // Информатика и образование.* – 2003. – №11. – С. 79 – 84.

6. Орлов А.О. *Формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / А.О. Орлов.* – Київ, 2009. – 22 с.

7. Пехота О.М. *Особистісно-орієнтоване навчання: підготовка вчителя [монографія] / О.М. Пехота, А.М. Старєва.* – Миколаїв: Іліон, 2007. – 272 с.

8. Стасюк В.Д. *Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі “школа – вищий заклад освіти”:* дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / В.Д. Стасюк. – Одеса, 2003. – 282 с.

Стаття надійшла до редакції 18.07.2014